

Верш працэнтна даю, прачытаць нават не ведаю. Уважліва саграмаўна і трагедыяў прыпынку — а прыпомніць раптам у самых драбнейшых дэталях. Аўтар верша, здаецца, Валентын Берастаў. Ведаю, што яго на паэзію грах, але пераказваю паэзію прозаі.

У асадыным, спакутаным Ленінградзе галодны мастак піша партрэт каханай жанчыны. Мазок за мазком кландзеца на палатно, і вось ужо жанчына пазнае свае рысы і думае аб тым, што цяпер, калі яна і памрэ, нешта ад яе застаецца з жывымі. А мазок усё кландзеца за мазком, мастак укладае ў работу сваю талент і ўмельства, усю сваю вялікую любоў, і думае аб тым, што цяпер, калі ён і памрэ, нешта ад яго застаецца з жывымі...

Пішу гэтыя радкі пра Заіра Ісакавіча Азгура і на момант уяўляю немагчыма. Уяўляю, што на нейкі час у патамкаў не засталася ад Азгура нічога, апроч галоўнага — яго работ. Не засталася фатаграфій і партрэтаў. Не засталася ўспамінаў сабратаў. Не засталася нарысаў і артыкулаў пра мастака. Засталося адно — скульптура і кнігі, створаныя ім самім. Ці было б гэтага нашчадкаў дастаткова, каб адлучыць і зразумець яго аблічча?

Я стаўлю сабе на месца тых даўніх нашчадкаў. Я выкрэслваю з памалі сустрэчы і размовы з Азгу-

рам і пра Азгура. Я старанна прыглядаюся толькі да азгурскіх скульптур, якія ведаю кожны мінчанін, і да рэпродукацый з ягоных работ, што апынуліся ў мяне пад рукой. Вядома, гэта зусім маленькі частачка таго, што стварыў Азгур. Ён жа зрабіў за творчае жыццё больш за шэсцьсот работ, а колькі дакладна — і сам не памятае. Але і ў тым, што я бачу, выразна адрываецца «нешта», аб якім марыў герой прыгаданнага верша. Адрываецца багата і шчыра чалавечая душа. Адрываецца сорна, поўнае любові да людзей. Адрываецца дапытлівая і шматгранная розум.

Толькі мастак шырокага і рознабаковага інтэлекту можа так удала перадаць у мазку, у граніце або гіпсе суровае дыханне сваёй даўняй і ціранічнаму мудрасці даўняга і ў той жа час блізкага народа, як зрабіў гэта Азгур у партрэтах легендарнага Стараха Міткова і ў вядомым сваім Рабцідранца Тагоры.

Толькі мастак, глыбока ўлюблены ў зямлю, якая ўзгадала яго і вынавала, можа з такім заміланнем гаварыць пра гаспадара гэтай зямлі, пра высакоронасць яго і праўдзіннасць, пра кемлівасць і харошую хатніку, пра робіць гэта Азгур ідуўно галерэй ўваквачынаў ім простых працаўнікоў, пацянаючы хоць бы ад слаўтага ў трыцятых гады жыццёвага Ба-тукіна і канячочы партрэтамі

сённяшніх ударнікаў камуністычнай працы.

Толькі мастак, якога вабіў у чалавек перш за ўсё дабра, шчырасць, унутраная прыгожасць, розум, будзе падкрэсліваць гэтыя рысы ў абліччы прарадніка і воіна, прыцягальна-лісьменніка і філосафа, які жыў тысячгадоў назад. Прыгледзецца як-небудзь уважліва да помніка Грыцаўцу ў Мінску. Праходзячы паўз гэты бюст героя, які заўсёды чамусьці думае, што мужнейшы ваенны лётчык Грыцаўца, само імя якога наводзіла жах на ворага, на прызыванню і перакананых сваіх воў мірна і гуманна чалавек — урач, настаўнік, паэт...

Падобныя «толькі» можна прыцягваць і далей. Можна яшчэ і яшчэ малваць сабе Азгура востра, па яго работам. Але, вядома, не варта, бо і нашчадкаў нашым не прыдаецца гэтага рабіць. Пра Азгура — мастака і чалавеча напісана дастаткова многа, і будзе напісана яшчэ больш. Заір Ісакавіч Азгур — праўдзінны член Акадэміі мастацтваў ССРР, народны мастак Беларусі, лаўрат Дзяржаўных прэмій, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР. Прызычане прышло да яго вельмі рана, і павярхоўнаму біяграфу можа здацца, што шлях скульптара да шырокай вядомасці — гэта раўнітная дарога да зор, на якой, калі пераінчыць дацінскую прымаўку, не было ні куцішкі цераў, а адны толькі медныя трубы.

Калі хто так думае — памыляецца. Сама спецыфіка творчасці — любов творчасці — гэта пакутлівая пошукі, роздум, спробы, раптоўныя расчараванні, шчаслівыя прылыпы натхнення, і зноў настойлівы пошукі, спробы, праекты, варыянты, думкі. Колькі ж было ўсё гэтага ў чалавеча, які актыўна працуе ў мастацтва амаль поўныя сорак гадоў! Колькі было ўсё гэтага ў чалавеча, фантазія, талента і рукамі якога (праца скульптара — гэта ў дадатак проста фізічна нялёгка праца) створана больш за шэсцьсот работ!

З аднаго толькі пункту гледжання дарога Азгура ў мастацтва была заўсёды раўнітнай і яснай. Ні на дзень за доўгія гады творчасці не адхіляў ён ад шляху рэалізму. Нікія модныя, навагоднія і самыя што ні ёсць наймадзейшыя «навацы» ніколі не знаходзілі ў яго сэрцы не тое што падтрымкі ці сімпатый, а нават проста нейтральнага, абываўнага адносіна. Не і з першых творчых крокаў і па сённяшні дзень Азгур застаецца малым, бескампрамісным, прызычаным прыгожым у жыцці і мастацтва толькі аднаго, ён адчувае проста фінічную ілюзію да ўсіх скажэнняў і адхіленняў ад нармальнага. Можна з ім у нейкай ступені не згаджацца, але не павяжаць гэтую згаджаць і паслядоўнасць перакананняў нельга.

Азгур многа піша. Я з вялікай цікавасцю чытаю заўсёды яго мемуары, яго літаратурныя партрэты. У іх, як і ў скульптурах Азгура, адрываецца не толькі характэрна чалавеча, пра якога напісана, але і душоўна багатае, заадраснае візіянасць і памяць таго, хто піша. Няхай мне даруе Заір Ісакавіч, але вельмі хочацца прывесці тут кавалачак з яго неапублікаванага ліста нарыса пра Пітра Глебку. Мне давалося яго пачытаць, калі я збіраўся пісаць гэтую нататку.

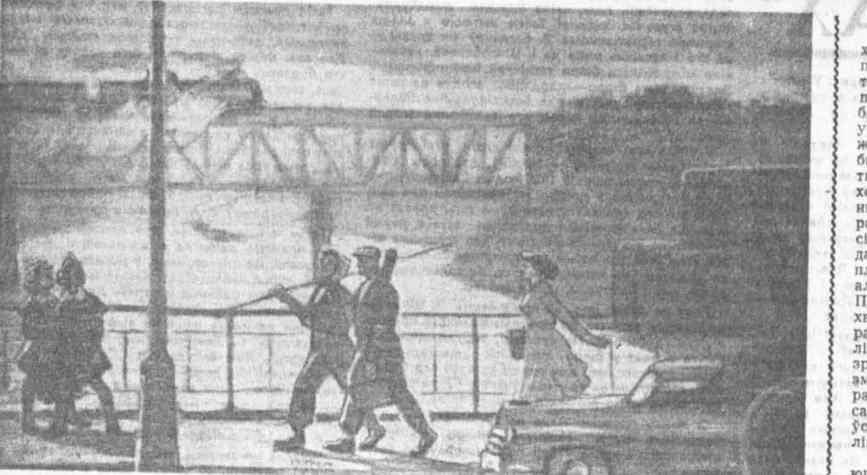
«Я лямі майго друга і чытаю на яго твары гісторыю. Па валасах і носе я прачытаў, што некалі на нашых землях гаспадарылі татарскія орды. Па губах і па ўсмешцы павяў гасцінасць і дабрадушнасць славяніна. Па постаці і паходцы ўбачыў, што нарадзіўся ён у вёсцы, а хадзіў прынамсі ў горадзе па роўнай паверхні, а не па ворыў, дзе згінаюцца ногі ў каленях. Галаву Глебка трымае прамая, высокая, не баючыся нічога. Гэта гаворыць пра вольналюбыв характар беларуса. Незалежнасць адчуваецца ва ўсім яго абліччы і ў манеры трымацца. І разам з тым адчуваецца чужы,

З. АЗГУР. Фота С. АНАНІ.

вельмі разумны і сціплы чалавек, адчуваецца паэт... Толькі чалавек удумлівы і праніклівы, чалавек востры на вока і розум мог напісаць такія радкі. ... Заір Ісакавіч Азгур зноў вылучан кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. Яшчэ адно народнае прызычанне. Прызычанне, якое выпадае толькі лепшым з лепшых.

«Які новыя вершы напісаў паэт?» — такое пытанне цікавіць звычайна чытачоў, аматараў вершаў. На гэты раз размова пра новыя творы зайшла ў клубе Саюза пісьменнікаў БССР. Узнялі яе самі паэты. У клубе адбыўся вечар, на які беларускія паэты запрасілі працаўніку, драматурга, крытыка, работнікаў кніжнага гандлю, чытачоў. Вечар адкрыў Васіль Вітка. Ён гаварыў пра любоў чытачоў да беларускай паэзіі, пра тое, як прапагандаваць кнігу ў магазінах, пра задумкі і творчыя пошукі. Васіль Вітка даў слова пэтам Р. Бардуліну, А. Вольскаму, К. Кірэнку, Г. Кляўко, Е. Лось, У. Лапшыну, М. Луценку, С. Шушкевічу, А. Валюгіну, А. Бялявічу, М. Аўрамчыку і іншым. Яны ўспомілі, які чыталі па аднаму вершы, што яшчэ не надрукаваны. Гэта былі творы, прысвечаныя роднай Камуністычнай партыі, савецкаму чалавеку — будучыню камунізма, вершы аб каванні. У перапынку многія ўдзельнікі вечара набылі кнігі паэты. Затым адбыўся канцэрт артыстаў Ленінградскай філармоніі. Маршучэце прасвеці такія вечары кароткага апаздання, сатыры і гумару.

К. ПЯТРОУ. (Гродна). Раніца над Неманам.

«Мора, берагам хачу быць тваім, пець і плакаць пад тваёй гармонік...» У першы момант мне было не зусім ясна, чым так уразіла гэтае двухрачоўе. Пра жаданне «стаць берагам» я быццам ужо чытаў, троп гэты, народны па сваёму паходжанню, амаль традыцыйны ў нашай лірычнай паэзіі. Але радкі гукаць па-новому, са свежай сілай. У чым жа тады сакрэт? Вядома, у тым, што гэта радкі і плачкі пад тваёй гармонік. Так, але што гэта за «гармонік» у мора? Пачынаюць, дык гэта ж лёгкая хваляванне, амб, рабона, якая сапраўды нагадвае мякі гармоніка, калі на ім іграюць. Цілер становіцца зразумелым смелым вобраз, санс амацывалына «напаленага» двухрачоўя, дзе выказана гарача, да самаадданасці, гатоўнасць быць ва ўсім вернай другу, людзям, дзяліць а імі радасці і нягоды.

Радкі гэтыя — з верша пачынаючай паэтыцы Святланы Марчанкі. Забягаючы крышчу ўперад, скажу, што яны вельмі характэрныя для

ПЕРШЫЯ СУСТРЭЧЫ

Вершы Святланы Марчанкі

ле голасу. І другім я лепшым вершам, лаканічным, часам у некалькі радкоў, уцвітавае такая вобразнасць, такая напоўненасць радка. У вершах, як на раннім луге, раскіданы тры кроплі-раіны, што так нудна і адлюстроўваюць у сабе ўвесь сонечны ранак.

Святлана Марчанка — адна з самых маладых у нашай беларускай паэзіі, з тых, што прыйшлі ў жыццё ў пачатку саракавых, ваенных год, а ў друк са сваімі першымі вершамі ў пачатку шасцідзясятых, два-тры гады таму назад.

Зварнулі на сябе ўвагу ўжо самыя першыя вершы С. Марчанкі, якія час ад часу з'яўляліся ў перыядыцы, напрыклад, верш «Камень». Чытаючы іх, нельга было не адчуць — вершы выклікалі неабходнасцю, узніклі яго вынік настойлівай унутранай патрэбы выказацца. І выказацца менавіта ў такой вольнай форме — у вершаваных радках. Гэта абнавіла аблічча, абнавіла чытацкія новыя сустрэчы.

Адна такая сустрэча нядаўна адбылася. У дванацатай кніжцы «Малодосці» за мінулы год з'явілася першая паэтыка вершаў Святланы Марчанкі. Я прачытаў і перачытаў іх. Захацеўся, у перапынку традыцыйна згодна якой пра маладых пішучы асобна толькі пасля выхату іх кніжак, напісаць пра свае ўражанні.

Першае з іх у вершах С. Марчанкі, у прыватнасці, у такіх, як «Крокі», «Рай», добра перадае святладушнае, так сказаць, жаціцё тону нашга маладога сучасніка, раўнесіна паэтыцы.

Рай на трыццаць шэсць квадратных метраў. Сонца хочаць? Залёку рамку пішучу — паэтра Равалышча. І ў пакоі — май.

Адначасна ў вершах маральную значнасць іх лірычнай гераіні — сумленнай і праўдзіннай («У нас ня-

ма і плямкі на сумленні»), поўнай радаснай веры ў дабро і шчасце («І другога раю нам не трэба»), неярпымай да ўсяго зааганна і пошлага («Людзям абрыдалі ваши крокі»), і што асабліва характэрна, цвёрда ўпэўненай, што гаспадар зямлі — чалавек працы, чалавек творчага дзярвання.

Крокі смелыя, Крокі мужныя, Крокі дбайныя, Крокі дружныя, Крокі наперад!

Праца, творчасць — гэта, можа быць, першае, што трапіла ў поле зроку паэтыцы нахліне яе. Праца яна проста богатаварты. Гэтым паціўнем народнамі і такімі рэчы, як «Залалалі над лесам заранні» і «Шчыня». Галоўнае тут — не апісанні прыроды, вельмі, дарчы, вобразнае. Размова пра «Лёгіх аблучы статак», пра набліжэнне вясені паэтыца завяла для таго, каб сказаць:

Следам хмаркі фабрычныя Цягнуцца з труб-чыгарак У просінь Гроцька вецер халодны ўвосьня Цяпей рабочай паў.

Дык вось яна, краніца зямнога цыпля, — «цёплай рабочая пара», праца, добрыя справы людзей. Ад людзей, сямірдаке Святлана Марчанка, ідуць жыватворныя цяпло і святло. Хочацца прывесці тут і верш «Шчыня», задуманы зноў такі не проста, як накіюрн.

Толькі змрок вясені і праклюнц зоры прыямліцца падаткунц чорную вышынню. Ноў кулае ў рэчым шпідыню. Будзе доўга спаць пасля купання шыбы на росым дзіване. Покуль басам за раской герадскі гудок не пазыжае.

Надаўна я нельга прачытаць, што паэт павінен быць у шасцідзясят гадоў маладым, а ў дваццаць —

мудрым. Гэта правільна. Прытым, вядома, мудрасць мастака праўдзінна, з аднаго боку, ва ўменні спыніць пошук на нечым самым істотным у жыцці, а з другога — адчуць складанасць жыцця, яго супярэчлівасць. У вершах Святланы Марчанкі «правадзіцца» такое адчуванне. Ёй прыходзіцца сведчыць, што яе «рай на трыццаць шэсць квадратных метраў» часам не так ужо і звысокабачны. Вось і першае сумнае адкрыццё: скроні маці пакрыў іней, і гэты іней «ні сонейка не згоніць, ні дажджы, ні цёплыя вятры».

Мы ведаем вершы, жанчына ў якіх была гатовая дзеля свайго каханага ажываць сваім звычайным абліччам і стаць «вольначым лёгнакрылым», «ручачым празрыстым», «спраўным ліністым». Гэта гучала прэгожа, але не зусім прараданава. Не да спадобы такія «метамарфозы» і лірычнай гераіні С. Марчанкі. Яна разумее, што не гэта, а сапраўдная дружба патрэбна чалавеку, асабліва, калі яму цяжка, і проста заўважыце:

А блда загрузае У дзверы — Мы ўдаіх... Трымай руку маю!

Гаворачы пра мудрасць, хочацца даць Святлане Марчанка адну параду, пажадаць, каб яна яшчэ больш чына прыслухоўвалася да шматгаласога гулу сённяшняга жыцця, да яго «кранаў», помніла, што не хлебам адзіным жыве чалавек, наш сучаснік. З кожным днём пашыраецца яго круггляд, растуць яго духоўны і маральныя запатрабаванні. Паэт жа — адзін з тых, хто павінен гэтыя запатрабаванні, які гавораць людзі практыкі, вывучаць і задавальняць.

І шчыра такая заўвага. Рыфма «зямны — зямлі» яўна няўдалая, як і некаторыя іншыя, а ў вершах жа С. Марчанкі ёсць і свежыя рыфмы, свежыя рытмічныя хады, і па гэтым шляху трэба ісці.

Увогуле ж ёсць адно пажаданне Святлане Марчанка — пісаць добрыя, сапраўдныя вершы! Да новых сустрэч!

Анатоль ВЯРЦІНСКІ.

МАСТАЦТВА МУЗЕЙНАЙ ЭКСПАЗІЦЫІ

ВЕРНЕМСЯ ДА ТЭМЫ...

РОЛЯ МАСТАКА ў раскрыцці і пазнанні фактаў гісторыі, — здавалася б, што будзе яе адмаўляць Раман і карпіны, філмы і спектаклі на гістарычныя тэмы раскрываюць у мастацкіх вобразах падзеі далёкіх эпох не менш глыбока і ва ўсім вымярэнні больш эмацыянальна і даходліва, чым іншыя навуковыя трактаты і даследаванні. Але тут наўрад ці да месца які-небудзь супрацьстаўленні. Не размежаванне, а сінтэз намагаюцца мастак і вучонага робіць гісторыю больш блізкай і зразумелай.

Аб творчай садружнасці мастака і гісторыка там, дзе праблема гэтага па непаразуменню ўсё яшчэ выклікае спрэчку, мне і хацелася б у сувязі з гэтым пагаварыць. Я маю на ўвазе нашы музеі. У рэспубліцы іх няма, — краязнаўчыя, гісторыка-археалагічныя, мемарыяльныя... У іх сабраны найшквейшыя калекцыі экспанатаў, якія адлюстроўваюць прыродныя багачы, культуру, гістарычнае мінулае і сучаснае Беларусі. Музеі вядуць вялікую навукова-даследчую і асветніцкую работу, прапагандуюць гістарычныя веды сярод насельніцтва. На гэты зварачацца нямама сродкаў і працы, і крыўда, калі вядлікі намагаюцца не дасягаюць мэты. На самай справе, колькі сілчому сум, шчаслі, аднастайнасці ў нашых музеях. Як часта з-за няўмелай палачы матэрыялаў тут застаюцца незаўважанымі каштоўныя рэліквіі, і наведвальнікі праходзяць абываўка міма іх. Прычына — невяржанае музейных экспанатаў. Старажытныя сіметрычныя размяшчэнне на сценах і стэндах у некалькі радкоў ад падлогі да столі шматлікіх дакументаў і фатаграфій у адвольных рамках, непрыгожыя і нязручныя вітрыны і шафы, забітыя экспанатамі, казёныя этыкеткі з надпісамі, вылаковныя карціны і скульптуры ператвараюць музеі ў бесстрастных заахваліваў гісторыі. Ва ўсім гэтым шмат неперадасцельнага, несур'ёзнага стаўлення да важнай і адказнай справы.

Прынята, напрыклад, лічыць, што дастаткова размясціць экспанаты ў храналагічным парадку, забяспечыць іх адпаведнымі этыкеткамі, — і музей гатовы. Але ці такім павінен быць сучасны музей? Не, не абываўкам ілюстрацый фактаў, не нахліным расказчыкам, актыўным прапагандастам, які размаўляе з масамі яркай, выразнай мовай, павінен ён быць, — каб

наведальнік наведваўшы не пакінуў яго сценам раўнадушным!

НЕКАЛІ Я УЖО закрываў гэтую тэму ў артыкуле аб Музеі абароны Брэскай крэпасці «Каб экспанаты заставаліся». Ён выклікаў спрэчку, розныя меркаванні. У некаторых музеях падажджачы з тым, што трэба шукаць новыя формы паказу экспанатаў, смелі зварачацца да практыкі выставак, якія гэта пачалі рабіць новыя музеі ў Маскве. Дарчы, вопыт гэты сапраўды цікавы і павучальны. У ім шмат увагі аддаецца эмацыянальнаму, эстэтычнаму ўздзеянню на гледача. Хто павінаў у мемарыяльным музеі А. С. Пушкіна, той несумненна заўважыў, напрыклад, як вырашаны ўваход у музей, як вырашаны ўваход у музей, як узышчыні лясцівых свэ сукракае нахліны твар паэта (скульптуры партрэтаў у мармуровых работах А. Анкіўшына) і размяшчэння, золатам напісаных слоў на чыстай белай пласкасці: «Здравствуй, племя маладое, незнаёмае!» Скульптура асветлена праектарам, прытым так, што ценя ад яе, падаючы на плошчы, вельмі нагадвае пушкінскі сілэт, зроблены ўласнай рукою паэта.

Усё вельмі проста, лаканічна і разам з тым з вялікім сэнсам і інсталяцыяй.

Сымвалічна вырашана і апошняя зала, таксама вельмі строга — уздоўж усіх сцен падакрэслена колерам лінейная экспаніцыя партрэтаў людзей, якія акружалі паэта ў апошнія гады яго жыцця, — саброт, нядабрачымліваў, ворагаў, заабытоў... Гэта нібы лінія жыцця. І раптам яна перамяняецца ўоперак пастаўлена быць шчыт з вершамі Лермантава на смерць паэта, — жыццё абравана. З натуральных экспанатаў тут толькі кнігі, якія чытаў Пушкін у апошнія гады, маска пад шклом і пушкінскі докан, ды ішч яшчэ. Малельнае гукае пра, якое выпала з рук паэта — вядлікае пра, якія напісаны генайныя творы.

Можна многа гаварыць пра музеі, пра лёгкія конструкцыі паставак і вітрыны з акрылаў, якія прымацаваны на адной-двох металічных стойках і нібы вісяць у паветры, не загравушчываючы памяшканне; пра умелад выкарыстанне ў якасці экспаніцыйнай плошчы не толькі сцен, але і падлогі, пра паліроўку, якая нібы накіроўвае наведвальніка ў яго руху

ад экспаната да экспаната, Нарэшце, пра вельмі тактоўнае выкарыстанне рэчэй, якія неперадана не звязаны з Пушкіным, але выклікаюць асацыяцыі, даюць штуршок думкам, успамінам. Так, у зале, прысвечанай вывучэнню Пушкіным лугабоўскага руху, стаіць прыгожы столі з наборам для догляду пазноўці, а побач кінуты гробы, кававыя кайданы.

Можна спасылацца на іншыя экспаніцы лепшых нашых і зарубезных выставак. Успамінаюцца, напрыклад, як чхзі на сваёй слаўтай выставі ў Маскве пачынаў і пакава старалічымі вітражамі, што былі ўманіраваны і заацягнутыя чорным акамі выстуні сцен. Яны нагадалі скалы з крышталёвымі гронамі. У залу музэю праходзіў святлівы толькі самы вітраж і гэта памагала не толькі лепш і разгледзець, але і стварала пэўны настрой. І раптам экспаніцыя канчалася і глядач трапіў у лабірынт крывых люстраў. Смех, жарты, нейкая разрадка, смееаслівны адпачынак — і мы ўжо з новым настроем акулуючы ў новую экспаніцыю.

Гэты прымёр разрады, у розных варыянтах паўтараўся некалькі разоў і не даваў глядачам стаўнацца ад мноства экспанатаў. Уменне чаргаваць прыёмы экспаніцыя, знаходзіць эмацыянальна паўз і падтрымліваць у гледачоў пастаянную цікавасць — вельмі важнае праправажэнне кожнай экспаніцы. У афармленні музею ў сувязі з гэтым трэба больш увагі аддаваць аэкарацыяна-прыкладнаму і манументальнаму мастацтву — роспісам, мазаікам, рэльефам, якія несці б не толькі тэматычную нагрузку, але і служылі б шырокім фонам, своеасаблівым абатунчэнням тэм, тым самым эмацыянальнымі паўзмі паміж ім, якія неабходны ў музеі. У скульптуру проста ператвараючы ў чарговыя экспанаты, асабліва калі не хавае натурны.

Трэба смелі выкарыстоўваць і такія сродкі эмацыянальнага ўздзеяння, якія, кжэаіст, святэафэты, каляровыя кантрасты; прымяняць у

якасі экспаніцыйнага фону будынафарматыны фатаграфіі, які гэта вельмі удала зрабілі польскія мастакі на сваёй выставі экспертных тавараў у Мінску.

АЛЕ ДАВольце, музей не выстаўка, — прычым звычайна на суарач гэтыя абаронны «музейны» традыцыі. У музеі свая спецыфіка, тут не павіна быць нічога лішняга, экспанат павінен сам гаварыць за сабе, бо да нас прыходзяць не забавуляцца, а вивучаць дакументы!

Нешта палобнае я пачуў ад работнікаў Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея. Гэта адзін з буйнейшых музеяў рэспублікі, у сценах якога сабрана багатая калекцыя унікальных экспанатаў. Тут і сапраўдныя матэрыялы археалагічных раскопак, частка якіх, дарчы, была зроблена на самой тэрыторыі музея, — бытавыя рэчы, абра, аргінальныя старажытныя рукапісы і асабістыя рэчы ўдзельнікаў гістарычных падзей, што адбыліся на Гродзеншчыне.

Нават сам будынак музея — старажытны замак Паскенаў, які з'яўляецца помнікам архітэктурны, яго тэрыторыя з рэшткімі крэпасных сцен на высокім абрыве над Неманам і руінамі двух старажытных цэркваў, нават кавяныя пацярпелыя келны наўкола нібы дыхоць гісторыі, настраіваюць вас на пэўны лад.

Тут дні блукаў я тут, адчуваючы глыбокую павагу да ўсяго, што мяне акружала, пранікаючы ўсё большай пашанай да карпатлівых прац работнікаў музея, але разам з тым і адчуваючы незадавальненне. Пераходзячы ў залы ад адной да другой шафы, глядзячы на шчыты, стэнды ў традыцыйных багетных рамках, абіягненныя сучаснымі, шырэм палатном і кроўк унікальнымі экспанатамі, проста патаніла ў гэтай сумнай аднастайнасці. І як да выстаўлялага круга кідаецца да выстаўкі і тлумачыцца. Але стандартныя этыкеткі з датамі і цытатамі, якія нагадваюць сумныя вытрымкі з падручнікаў гісторыі, толькі падкрэслівалі «наўкообразне» па-

[Заканчэнне на 4-й стар.]

Знакомство на расстоянии
Мінскі матарны завод. Гэта — адно з перадавых прадпрыемстваў рэспублікі, абсталяванае найшчыдай тэхнічай. Усе працы тут механізаваны і аўтаматызаваны. Цяпер на заводзе пшчына лішч адна аўтаматычная лінія. Хуна на многіх трактарах і камбайнах, што вядуць на палі, будуць стаяць матары з маркі Мінскага заводу.
Аб усім гэтым і расказана ў першым сюжэце інжынерскага «Саветы Беларуса» № 3, які вылучыла на экраны кінастудыя і наўбува Мінская студыя навукова-

папулярных і хранікальна-дакументальных філмачу.
Вялікую цікавасць выклікаюць у гледачоў кінадакументальныя сельскіх умельцаў з сусветна «Расоны» Палацкага раёна.
Далей у інжынерскае расказваецца аб спадчынах справах будаўніцтва Гродзенскага азотнага заводу — ударнай будоўлі сямігодні: ад будучай воднай трасы «Валтыскае» — Морнае мора, значная частка якой прыбодзе па тэрыторыі нашай рэспублікі, а таксама аб тым, які праўдзіннасць сваёй поўны час рабочыца Палацкага заводу шловоаланна.
Імя самадзейнага скульптара Васіля Федараўна Манухі, які жыў у пасёлку Драгічына Брэскай абласці, вядома далёка за межамі Беларусі. Вялікі жыццёвы шлях праціўну гэты чалавек, усё, што бачыў ён, з чым сустрэчаўся, знашыло адлюстравана ў яго творчых.
Пра ўсе работы Васіля Федараўна пачаў яны прысвечаныя чалавечай абласці, вядома далёка за межамі Беларусі. Вялікі жыццёвы шлях праціўну гэты чалавек, усё, што бачыў ён, з чым сустрэчаўся, знашыло адлюстравана ў яго творчых.
Вялікі жыццёвы шлях праціўну гэты чалавек, усё, што бачыў ён, з чым сустрэчаўся, знашыло адлюстравана ў яго творчых.

ЛИТЕРАТУРА И МАСТАЦТВА
2 19 лютага 1963 года.

ЗА ТЯМНІЧЫМІ ШЫЛЬДАМІ

Недалёка — другі здымачны павільён. І тут ідзе работа. Але зараз перапынак. У аб'екце калідора, дзе збіраюцца людзі курчыць, таўкаць. Дымаць чыгарэткамі. Справажыцца: — Я не годны... Бан-дурэ — крывы анергіст. З гэтага паўна вынік-кае і тон яго гаворкі пра будучыню... Тут здымаецца мастацкі філм «Сорак мінут да світанна». Сцэнарый карціны напісаны Р. Вікерсам і А. Канеўскім. Рэжысёр-пастаўшчык Барыс Рыцарэў. Здымае філм Ілья Пікман. У ім каля 75 ролю. У галонцы: Мельчэва — Глеб Стрыжонка, Ніны — Ларыса Даміліна, Бандурны — Уладзіслаў Баландзін, Бродава — Канстанцін

СЯРОД соцыя прадаўцоў кнігі толькі адзіна маюць спецыяльную адукацыю. Кнігі атрымліваюцца на паліцах, «затварваюцца» нарэдку таму, што прадаўцы дрэнна ведаюць сваю справу.

А ці нельга кадры кніжнага гандлю прыхітаваць у сярэдняй школе? Тым больш, што кожны год многа выпускнікоў школы ідзе працаваць у кнігарні.

Па рэкамендацыі Міністэрства культуры БССР адна з мінскіх школ — 71-я ператворана ў базавую школу Упраўлення кніжнага гандлю. Вучанцы 9—11 класаў вучаюцца тут спецыяльна прадаўца кніжнага магазіна.

Важна абудзіць у школьнікаў цікавасць да будучай прафесіі, навучыць іх любіць кнігу. З гэтымі думкамі прыйшлі ў школу работнікі Упраўлення кніжнага гандлю і кніжных магазінаў.

Вялікі і цікавы свет працы раскрыўся перад школьнікамі. Старажорская практыка непасрэдна і прыкладна пачынаецца ў іх толькі з наступнага года, але ўжо цяпер дзяцінны прыклад да спецыфічнай работы кніжных магазінаў, змяшчаюцца з асаблівацімі ўліку попыту чытачоў, абсталяваннем рабочага месца прадаўцоў.

Шмат карысных мерапрыемстваў задумана арганізаваць у сямой школе. Тут будзе працаваць кніжны кіоск на грамадскіх асяродках. Усе пасады ў ім — дырэктар, прадаўцоў, бухгалтара — будуць выконваць па чарзе самі школьнікі. Курасоўшчына, дзе размешчана школа № 71, не аспрэчыла кнігагандлевай сеткай, значыць, гандаль па-за магазінамі таксама будзе весты школьнікі «кнігагандлю». Кнігагоны пойдуча па дачах яны будуць распаўсюджваць навіны літэратуры, навуковы і мастацкай літэратуры, прымаць заказы.

Загадчыца аддзела кніжнага магазіна № 6 г. Мінска А. Лун'ячына (у цэнтры) расказвае школьнікам Г. Калусіна, А. Веславоў, Ж. Папоўскай і Г. Манько аб сістэматызацыі кніг у магазіне. Фота М. РУВІНШТАЙНА.

БУДЗЕ ДОБРАЕ ПАПАЎНЕННЕ

У школе з'явіцца кніжнае рэклама: вітрыны з невялікімі літаратурнымі, водгукі чытачоў аб працы твораў, паведамленні пра выпуск у свет новых выданняў. А якімі цікавымі стануць канферэнцыі чытачоў, дыскусіі, абмеркаванні, бо на іх дзяцінны будучы выступаць ужо і як спецыялісты.

Неперадзе заняткі па асартыменту, асновах вытворчасці, уліку і справаздачы. А праз тры гады дзяцінныкам разам з атэстамі аб сярэдняй адукацыі будучы выданы і кваліфікацыйныя пасведчаны прадаўцоў Другой і трэцяй катэгорыі.

Выступаючы на сустрэчы са старэйшымі кніжнікамі, вучанцы 9 класа «А» Томе Прышывава складалі:

— Памагач людзям сбраваць з кнігай — як гэта радасць! Мы з неапрацаваным чаканнем таго часу, калі атрымаем права стаць за прылавкам.

Дзяцінны знайшла для характэрныя сабе будучай прафесіі дэкларацыйныя словы. Роботнікам кніжнага фронту рытуецца добрае папаўненне.

М. БАРЫСАУ.

ТЭЛЕВІЗАР НА ВАРЦЕ ЗДАРОЎЯ

Зорна аб'ектыва слізападушны па святлых сценах палаты, глядзіць проста на нас. Засяліўшы экран, крыху адрываюцца, а потым усё больш выраза папача прастануць адлюстраванне. На экране, як у достры, мы бачым сабе.

Тэлевізійная камера ў палаце? — Перад вамі ўстаноўка для тэлесуваў, — растлумачыў нам яе стваральнік, кандыдат тэхнічных навук Эліазар Розенфельд.

Тэлеўстаноўка — адзін з невялікіх, але надзвычай важных кампанентаў псіхатрапеўтычнага лячэння ў Інстытуце хірургіі Імя Аляксандра Вішнеўскага.

Уявіце сабе хворга пасля аперацыі. Аперацыя прайшла вельмі добра. Але, аказваецца, гэта яшчэ не ўсё. Пасля цяжкай траўмы стан хворга праявіла заставіцца вельмі цяжкім. Пацыянта даўгі перыяд «ачування». Менавіта ён вельмі часта вырашае зыход лячэння, нават удаля прадведзеная аперацыя.

Ачуванне — гэта не толькі старыны медыцынны догляд, але і клопаты аб тым, каб нішто не хвалявала хворга. У той жа час трэба вывесці хворга са стану ўтрапаннасці, адцягнуць яго ад трывожных думак.

Нішто ў гэтых адносінах не можа прынесьці такую карысць, як спатканне з блізкімі. Ніякае ляркства не зробіць такога цудоўнага ўплыву на хворга, як усмешка, твар і голас яго дзіцяці.

Пасля аперацыі спатканні строга забаронены: пры наведанні ў палату можа быць занесена інфекцыя. Восць тры прыходзіць на дапамогу наша ўстаноўка. У ніжнім паверсе корпусу размешчана кабіна з тэлевізійным экранам — для наведвальнікаў.

— Вы, напэўна, звярнулі ўвагу на адлюстраванне ў экране, — дадаў інжынер. — Гэта зроблена для таго, каб ішчэ задоўга да размовы хворы мог убачыць сваё адлюстраванне, прыняць зручную позу. Як бачыце, мы стараліся прадугледзець усё.

Дзякуючы лёгкай канструкцыі тэлеўстаноўка свабодна перасоўваецца, яе можна падвесці да ложка хворга і нахіліць над ім. Каля экрана — тэлефонная трубка. У час размовы хворы не парушае спакою свых суседзяў па палаце.

Тэлефонабачанне прыходзіць на дапамогу і тады, калі неабходна назіраць за хворым, застаючыся нябачным для яго. Пры складаных аперацыях на сэрцы, асабліва ў дзіцяці, любяць нават радасна хваляванне можа нанесці непараўнальную шкоду, і наведанне хворга бачыць і не маючы.

Гэтая ўстаноўка, безумоўна, знойдзе прымяненне ў інфекцыйных аддзяленнях і ў радзільных дамах.

Тэлефонабачанне — толькі адна з апошніх навук медыцынскай электронікі.

У нашым Інстытуце прымяняецца новая медыцынская апаратура. Сярод электронных прыставак іншых — распрацаваныя ленынградцамі партатыўны тэлевізійны ўстаноўка і тэлевізійны мікраскоп для медыцынскіх мэт.

... Мы прыходзім у апаратуру. Праз зашклёныя вокны відаць дзве аперацыйныя. Спыняемся ля невялікай тэлекамеры з нацэльным у акно аперацыйнай аб'ектывам. Аб'ектыў падводзіць да айна — на экране усплывае каларовае адлюстраванне. Відаць твар хірурга, які схіліўся над раскрытай поласцю цела.

ступ да мікраскопа. На століку рэжысёр падымае — усё патрабуе перакладчынікі і рукавічкі.

Тоды са столькім знаходзіцца бачанне-кантрольнае прыставак не — невялікі экран, на якім відаць яркае каларовае адлюстраванне мікрааб'екта.

Атрымаўшы кваліфікаваны тэлевізійнай устаноўкай, — расказвае Эліазар Розенфельд, — можна не толькі паказваць хірургічную аперацыю, але і дэманстраваць розныя прыпараты, прыборы, дыягнастычныя. Новая ўстаноўка невялікая, простая ў абслугоўванні і абыходжаны.

Вельмі цікавы каларовае тэлевізійны мікраскоп. Часта ў час аперацыі хірург патрабуе неадкладна дапамогу гісталята. Гісталячынны аналіз можна зрабіць толькі ў спецыяльна абсталяванай лабараторыі. Хірург вымушан спыніць аперацыю, а гэта не заўсёды магчыма.

З дапамога тэлевізійнага мікраскопа кансультацыю гісталята хірурга можа атрымаць, не адыходзіць ад аперацыйнага стала, ні на мінуту не спыняючы аперацыі.

Што ўявіць сабою каларовае тэлевізійны мікраскоп? Гэта прыгожы, колеру слававай косці столік. Каларовае тэлевізійнае камера схавана за лёгкім кажухом, маленькія дзеркі адкрываюць до-

СПЕВАКІ ПАДЛЕСЯ

Ганарачы жыхары вёскі Падлесся свым калгасным хорам. Нядаўсе калектыву мастацкай самодзейнасці споўнілася 25 год. Яго ўдзельнікам былі вучоныя ганаровыя граматы і пехавыя лісты Ляхавіцкага райвыканкома і камітэта камсамоўскай арганізацыі вытворчага ўпраўлення.

Хто ж яны гэтыя спевакі? Душа ўсёго калектыву — Герасім Праневіч. Арышчынскі стаж самодзейнасці — 25 гадоў. Яму тройчы дэляваць выступаць са сваім хорам на сценах маскоўскіх тэатраў.

Калгаснікі Сяргей Махнач, Максім Новік, Адам Гоцька таксама арышчынскія з салідным стажам — па 15—17 гадоў. Для кожнага з іх песьня стала спадарожнікам жыцця.

Усю цэпленню свайго сэрца, усё сваё сілы аддае хору і яго кіруючы Міхал Жук. Працавітасць, настойлівасць — вось характэрныя рысы Юнака.

Старэйшыя Валя і Ліда Жук, Надзя Герандэ, Надзя Дуброўская, цялячкі Вольга Лукіничы і Вольга Бурак калгасны заветнікі Уладзімір Рукін, маскоўскія нестэўнікі Аляксандра Шацкова, Аграфія Петручанка, Надзежда Петручанка, Марыя Гарбуза, Марыя Праневіч і іншыя — усё яны актыўна ўдзельнічаюць у калгасным хоры.

А. ПЯТУХ,
І. КОНДЗЕР.

ПРЫСВЕЧАНА А. ДАРГАМЫЖСКАМУ

Жыццё і творчасць вядомага рускага кампазітара А. Даргамыжскага прыцягвае асабліва ўвагу мастацтва. Яго оперы, сімфанічныя творы, песьні нараджаюцца вясёлыя папулярнасцю.

Недаўна споўнілася 150 гадоў з дня нараджэння вядомага прадаўца рускай музычнай культуры. Гэтай даче прысвечана вясёлая выстава, якая адкрыта ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР Імя Ул. І. Леніна.

На выстаўцы — партытуры опер А. Даргамыжскага «Русалка», «Каменныя гоцы», «Смаральда», вакальныя і іншыя творы. Сярод літаратуры аб жыцці і творчай дзейнасці кампазітара — кнігі В. Стасова, А. Сярова, Ц. Юлі, Б. Асаф'ева і іншых музычных крытыкаў. У гэтыя дні значна павялічыўся попыт на творы А. Даргамыжскага ў нотна-музычным магазіне сталіцы. Многія наведвальнікі набылі яго раманы, песьні, сімфанічныя творы.

М. МАЛІШЭУСІ.

КОРАТКА

Канцэрт-лекцыя «Беларусая сімфанічная музыка» адбыўся ў Мінскай педагагічнай Інстытуце Імя М. Горькага. У канцэрте прынялі ўдзел Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР. Дырыжыраваў заслужаны дзеяч мастацтва БССР М. Шнейдэрман.

У канцэртнай зале Белдзяржкамсераваторыі адбыўся канцэрт студэнтаў кафедры народных інструментаў. Выконвалі творы рускіх, савецкіх і замежных кампазітараў.

Выехалі на гастрол брыгада Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Калектыву артыстаў, які ўзначальвае М. Шышын, выступае ў Ленінградзе. У паездку па гарадах Волгі накіравалася брыгада лад іраўніцтва Г. Дзіззэні.

Дзве канцэртныя брыгады знаходзяцца на гастролі у Пручаных і Ваўнаўскаму.

Вечар сімфанічнай папулярнай музыкі савецкіх кампазітараў. У гэтым прынялі ўдзел Дзяржаўны сімфанічны аркестр БССР, адбыўся ў атэраўнай зале Дома афіцэраў. Канцэрт быў выкананы творы ўнаёўскага, Хачатурана, Глебава. Салістам выступілі п'яніст-кампазітар А. Цісаман, які выканаў свае творы.

МАСТАЦТВА МУЗЕЙНАЙ ЭКСПАЗІЦЫІ

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.]

добрай сістэмы. Тут ужо паволі пачынае суміявацца ў «акадэмічных» музейных закладах: «строгаасці», «нічога лішняга», «экспанат гаворыць сам за сябе». Даручыць, што ён гаворыць, калі, напрыклад, у адну шафу паштоўка 2×2 метра — толькі адну! — уціснена 339 экспанатаў. Гэта 339 паперак, чарнакі, бронзалетак і іншых дробных рэчаў, знойдзеных пры раскопках Ваўнаўскага, Індурскага і Суражскага гарадзішчаў XI, XII, XIII і XIV стагоддзяў і з пелатэчнай сіметрычнаю палітыкай на адлегласці некалькіх сантыметраў адзін ад аднаго.

Зразумела, у музеі песьня і коначна-максимальна выкарыстаць яго ішошчу. Хоць яна мага больш паказаць. Але калі эканомія плошчы вымушае, напрыклад, у адной зале прадставіць гісторыю, пачынаючы з каменнага веку і канчаючы гродзенскімі князямі XI—XIII стагоддзяў, дык, магчыма, варта было б адмовіцца ад спробы «выцягнуць» усю хралогію. І ці трэба дзеля гэтага запаліць праблему паміж натуральнымі экспанатамі невыразнымі карынкамі і рэпрадукцыямі з выданнюў, якія ніякага дачынення не маюць да той эпохі. І тым больш неабходна было разнастаіць паказ, калі ў бліжэйшым суседстве чаргуюцца такія палэды, як татарскае іта, барабаша з палі-рытарамі, ударанне Рэчы Паспалітай, барабаша Багдана Хмяльніцкага і, нарэшце, палэды 1905 года, латвійскія дні і Кастрычніцкая рэвалюцыя.

Піць залаў прысвечана дарвалячыму развіццю Гродзеншчыны. Вяліка перыяд часу ахопліваюць яны. Мноства матэрыялаў так або інакш адлюстроўваюць гэты перыяд. Але аднастайна падача гэтых матэрыялаў пазбаўляе экспазіцыю ад асаблівых момантаў гісторыі, пераходзіць стварыць непаўторны вобраз кожнай эпохі. Усподы адзін і той жа бясстрасны тон, каштоўныя экспанаты інвентарізацыя на сумных стэнджах сярод раў і рамачак, карцін і карцінак.

Прынцып — «нічога лішняга, экпанат гаворыць сам за сябе» тут захоўваецца ў школу галоўнаму, дзеля чаго, уласна, стварэння музей — у школу ўспрыняцця матэрыялаў. Бо калі ў адным выпадку натуральны экспанат цікавы, выйрашчыя, як напрыклад, паніры, латы, мяч, археалагічны астаскі і г. д., дык там, дзе экпанаты ў асноўным будаюцца на тэкстах, дакументах, фатаграфічным матэрыяле, цікавасць гледача зніжаецца, увага яго прытуляецца, пачынаецца «музейная стомленасць» наведвальніка.

ПЕРАСОЎКІ НАКІРАВАНЫ У ВЁСКІ

Свіслацкая раённая і Пораўскае пасялковая бібліятэкі накіравалі ў калгасы і саўгасы раёна 29 бібліятэчак-перасоўкаў. Яны ўкамплектаваны палітычнай, сельскагаспадарчай, мастацкай літаратурай. Сярод кніг — Палажэнне аб выбарах у Вярхоўны і Маскоўскія Саветы дэлегатаў працоўных, брашуры і кнігі аб дзяржаўным ладзе краіны, нарысы аб героях сямігады, мастацкія творы — «Мінскі прамак» І. Мележа, «Калі зліваюцца рэкі» П. Броўкі, «Трэцяя ракетка» В. Бывава і іншыя.

Перасоўкамі загадаюць на грамадскіх асяродках калгаснікі. Адзін з лепшых распаўсюджвальнікаў кніг — 65-гадовы Міхалей Раўскай. Ён дэмагю таго, што ў вёсцы Раманеўка чытаюць кнігі ў кожным доме.

Як толькі дзе-небудзь у свеце пачынаецца абмеркаванне праблемы раззбраення, у вёсках і ў гарадах ініцыятыўна пачынаюць на ўзаменне гоніць падпіраўнай увагай прыняў наместніка міністра абароны ЗША Гіпатрыка. З газет.

НАВІНЫ МАСТАЦТВА

Калектыву Рускага драматычнага тэатра Імя М. Горькага паказаў новы спектакль «Безадорная рэпутацыя» па п'есе М. Смірнова і М. Крайндэля. Спектакль пастанавіў рэжысёр В. Маланіна, мастацкая афарменне — У. Ільінаўскага.

У гадоўны роліх артысты Ю. Сідарэў, А. Шах-Парон, А. Шнапсік, Т. Трушына, Я. Палосін, В. Захарав, Э. Аўчынін і іншыя.

На здымку — сцена са спектакля. У роліх: Мельнінавай — артыстка А. Шах-Парон, Шалкоўскага — артыст А. Шнапсік. Фота Ул. КРУКА.

«СВЯТЛО І ЦЕНІ» — НОВЫ БЕЛАРУСКІ БАЛЕТ

У нядаўна, 17 лютага, у Беларускай дзяржаўнай тэатры оперы і балета адбылася прэм'ера новага балета «Святло і цені», напісанага Генрыхам Вагнерам па матывах рамана Петруся Броўкі «Калі зліваюцца рэкі» (лібрэта М. Алтухова). Пастаноўку спектакля ажыццявіў заслужаны артыст РСССР А. Андрэў. Балетмайстар — заслужаная артыстка РСССР Н. Стукаліна. Мастак — заслужаны дзеяч мастацтваў

«ДУМКА» У МІНСКУ

«Думка»... Мінчане добра ведаюць гэты таленавіты калектыв — Дзяржаўную заслужаную акадэмічную капэлу УССР. Яна не адзін раз прыносіла эстэтычную асаду слухачам сталіцы Беларусі. Гэтымі днямі артысты братаў Украіны зноў наведалі Мінск і далі некалькі

«СВЯТЛО І ЦЕНІ» — НОВЫ БЕЛАРУСКІ БАЛЕТ

РСССР Я. Чамадураў. У гадоўны роліх на прэм'еры выступілі заслужаныя артысты распублікі Н. Давыдзенка (Анжэліка), В. Міронаў (Алесь), Г. Мярцінаў (Бацька Анжэліка), артысты Р. Красоўская (Марта), Н. Парошына (Жанчына ў чорным), Г. Палюў (Сяргей), Г. Чарнярава (Адэль). Дырыжыраваў спектаклем народны артыст распублікі Л. Любімаў.

Спектакль быў гарача сустрэты гледачом.

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

Амерыканская тэлевізійная кампанія Сі-Бі-Эс нядаўна паставіла новы балет кампазітара Стравінскага. Балет называецца «Новае каўчэг і латопі». Тэлевізійная пастаноўка балета каштавала дзевяць тысяч долараў, прычым усю суму аплаліа фірма «Брэк», якая вырбляе патэнтнавыя сродкі для рашчэння валоосу. Па патрабаванню фірмы кампазітар змяніў некаторыя сцэны ў белесе. Так, Ной, сядучы ў каўчэгу, паказвае гледачам зусім лісуа галаду. Потым ён намазвае вачы патэнтнавым сродкам фірмы «Брэк» і, калі каўчэг прыбывае да гары Арарат, гледачы бачыць на галаве Ной пшыную шаўляру. У гэты час на сцэне паўляюцца рэкламныя шытцы з рыфмаваным тэкстам, які выхваляе цудоўныя ўласцівасці прадукцыі фірмы.

«Вохенпост».

ІДЭЯНЫ СТРЫПТЫЗ

Новы крмынальны кодэкс, які выйшаў нядаўна ў Федэральнай Рэспубліцы, прад'яўляе больш строга патрабаванні да стрыптызу. «Стрыптыз парызкага ўзору», гаворыцца ў крмынальным кодэксе, — з'яўляецца непрыстойным відомшчам, і яго выкананцы падлягаюць пакарэнню турэмным зняволеннем або грашовым штрафам. Дзавалюецца толькі стрыптыз, які мае ідэяны змест. Далеі ў кодэксе падрабязна растлумачваецца розніца паміж амаральным стрыптызам пеларыжскаму, калі танцоўшчыца проста скідае з сабе усё адзенне, і ідэяным стрыптызам, калі танцоўшчыца з ласуццём і веданнем справы распранаецца перад гледачамі.

«Фольксштэме».

СЛЕЗЫ ВА УПАКОЦЫ

«За памяркоўную плату Мэрыяўскі манастыр (Баварыя) выслаў адвадальную упакоцы слезы, які прайшла святая дзэва Марыя, аплакваючы свайго сына Ісуса».

Аб'ява «Дэр Таг».

КРОУ ЭРЭТЫКАУ

Спецыяльная камісія медыцынскіх экспертаў з Кайрсака ўніверсітэта паставіла забароніць перадаванне камуністам крвы, узятай ад веруючых мусульман. У сваім заключэнні эксперты пішуць, што іслам ухваляе прагрэсіўныя хірургічныя метады, але ён не можа дапусціць, каб чыста цела веруючага была перанесена де атэіста.

«Фольксштэме».

ЧЫМ ЗАЙМАЕЦЦА МОЛАДЗЬ

За мінулы год суды Англія правалі каля 170 тысяч крмынальных працэсаў супраць няпоўналетніх злачынцаў — амаль па 500 працэсаў у дзень. 94 працэнты абвінавачаных былі прысуджаны де розных тэрмінаў зняволення або грашовых штрафаў. На рахунку моладзі сямья розныя злачынствы, у тым ліку разбурэнне чыгуначных збудаванняў, разгром кіна-тэатраў, могілак і сельскагаспадарчых ферм, гандаль наркотыкамі і іншы.

«Дэр Таг».

РАСКЛАД ЗАНЯТКАУ СУПАДАЕ

Мал. М. ЖЫТНІЦКАГА.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКОВЫ.
Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗТУР, А. І. БУТАКОЎ, Ц. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБКОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. Б. ЛАДЫГІНА, В. Ул. ІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), П. М. МАКАШ, І. А. САНКОВА, Р. К. САБАЛЕНКА (наместнік галоўнага рэдактара), З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОУ, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ:

г. Мінск, вул. Захаравы, 19.
Тэлефоны: прыёмны рэдакцыйнага аддзела — 3-25-25, аддзела літаратуры — 3-22-04, аддзела мастацтва — 3-24-61, выдавецтва — 3-19-52, бухгалтэрыя — 3-11-03.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісатэляў БССР, Мінск.

Індэкс 63856 Друкарня выдавецтва «Звязда», АТ 05191